

Strážca prahu

Rudolf Steiner

Dôležitými zážitkami sú pri vstupe do vyšších svetov stretnutia so „strážcom prahu“. Nie je len jeden, lebo sú vlastne dvaja, „menší“ a „väčší“ „strážca prahu“. S prvým z nich sa stretáva človek, keď sa začnú uvoľňovať zväzky medzi vôľou, myslením a cítením v jemnejších telách (v astrálnom a éterickom tele), ako sme to charakterizovali v predchádzajúcej kapitole. Akonáhle sa pretrhnú zväzky aj medzi fyzickými časťami tela (prvý je pritom mozog), stojí človek voči „väčšiemu strážcovi prahu“.

„Malý strážca prahu“ je samostatná bytosť. Kým človek nedosiahol príslušný vývojový stupeň, tento strážca preňho ani neexistuje. Na tomto mieste môžeme uviesť len niekoľko jeho najpodstatnejších zvláštností.

Pokúsme sa najprv podať znázorňujúci obraz o stretnutí žiaka tajného školenia s týmto strážcom. Len vďaka tomuto stretnutiu žiak zistí, že sa už zo svojich vložených zväzkov uvoľnilo jeho myslenie, cítenie a chcenie.

Vskutku, pred žiakom stojí strašná, mátožná bytosť a on potrebuje sústrediť všetku svoju duchaprítomnosť a všetku dôveru v bezpečnosť svojej cesty poznania, ktorú si však mohol osvojiť počas doterajšieho tajného školenia.

„Strážca“ oznamuje svoj význam približne slovami: „Doteraz vládli nad tebou sily, ktoré boli pre teba neviditeľné. Tie spôsobovali, že počas tvojich doterajších životov po každom dobrom skutku nasledovala odmena a každý zlý čin mal svoj zlý následok. Pod ich vplyvom sa z tvojich životných skúseností a myšlienok formoval tvoj charakter. Vytváral tvoj osud. Určoval mieru radosti a bolesti v každom tvojom vtelení podľa tvojho správania v dávnejších vteleniach. Tie vládli nad tebou prostredníctvom univerzálneho zákona karmy. Niektoré z oprát, ktorými ťa tieto sily držali, teraz povolia. Časť práce, ktorú za teba vykonávali, musíš odtetaz vykonávať sám. Často ťa prenasledovali údery osudu. Nevedel si prečo? Boli to následky zlých skutkov v tvojich predchádzajúcich životoch. Dostalo sa ti šťastia a navštívila ťa radosť a ty si ju prijal. I to bol dôsledok tvojich skorších skutkov. Máš vo svojej povahe nejednu peknú črtu i nejednu škaredú. Jedno i druhé si spôsobil minulými zážitkami a myšlienkami. Dosiaľ si ich nepoznal: zjavné ti boli len účinky. Karmické sily videli však všetky tvoje minulé životné skutky, najskrytejšie myšlienky a city. Podľa nich určili, aký si teraz a ako teraz žiješ.“

Teraz však tebe samému odkrývajú všetky dobré i zlé stránky tvojich minulých životov. Dosiaľ boli votkané do tvojej bytosti, boli v tebe a ty si ich nemohol vidieť, podobne ako nevidíš svoj hmotný mozog. Teraz sa však od teba odlúčia, vystúpia z tvojej osobnosti. Prijmú samostatnú tvárnosť, ktorú uvidíš tak, ako môžeš vidieť kamene a rastliny vonkajšieho sveta. A ja sám som bytosť, ktorá si stvorila telo z tvojich sfachetných i nedobrych činov. Moja mátožná postáva je utkaná z konta tvojho vlastného života. Nosil si ma doteraz neviditeľného v sebe. To ale bolo pre teba dobrodenie. Lebo múdrosť tebe ukrytého osudu pracovala aj doposiaľ na odstraňovaní škaredých škvŕn na mojej postave. Teraz, keď som už z teba vystúpil, ťa táto skrytá múdrosť opúšťa. Nebude sa už viac o teba starať. Odtetaz vloží túto prácu do tvojich rúk. Ja sa musím stať dokonalou vznešenou bytosťou, ak sa nemám stať obeťou záhuby. Lebo keby som sa ňou stal, strhol by som i teba do temného, zatrateného sveta. Aby sa tomu zabránilo, musí sa tvoja vlastná múdrosť stať takou obsiahlou, aby mohla prevziať úlohu skrytej múdrosti, ktorá sa od teba odklonila. Ak prekročíš môj prah, ostanem stále pri tebe vo svojej viditeľnej forme. Ak budeš konať alebo myslieť ďalej nesprávne, budeš okamžite vnímať svoje previnenie ako hnusné, démonické znetvorenie na mojej postave. Potom, keď napraviš, očistíš všetko svoje minulé nesprávne natoľko, že ti už nebude možné konať zlo, rozvinie sa moja bytosť do žiarivej krásy. Potom sa k spásu tvojho pôsobenia v ďalekej budúcnosti opäť s tebou spojím v jedinú bytosť.

Môj prah je ale vytesaný z každého pocitu strachu, ktorý v tebe ešte je, a z každého váhania pred silou prevziať plnú zodpovednosť za všetko, čo konáš a myslíš. Kým máš ešte strach riadiť si svoj vlastný osud, nie je ešte vbudované do tohto prahu to, čo má obsahovať. A pokiaľ chýba čo i len jediný kameň, musíš zostať pred týmto prahom stáť ako prikovaný, alebo sa oň potknúť. Nepokúšaj sa prestúpiť tento prah, kým necítiš, že si sa celkom zbavil strachu a že si pripravený prevziať najvyššiu zodpovednosť.

Doteraz som tvoju osobnosť opúšťal len vtedy, keď ťa smrť odvolala od ukončenej životnej dráhy. Ale aj vtedy zostávala moja postava zahalená. Len sily osudu, ktoré vládli nad tebou, ma videli, a tie mohli z môjho výzoru v období medzi smrťou a novým narodením vyvinúť v tebe silu a aj schopnosť, aby si mohol v novom pozemskom živote pracovať na očistení môjho výzoru pre blaho tvojho pokroku. Bol som to ja, moja nedokonalosť, ktorá znovu a znovu nútila sily osudu sa vracieť v novom vtelení na Zem. Keď si potom umrel, bol som tu, a tí, čo riadia karmu, určili podľa mňa tvoje nové zrodenie. Iba keby si ma bol

nevedomým obnovovaním života takto celkom pretvoril v dokonalosť, nebol by si stal obeťou síl smrti, ale - so mnou zjednotený - by si bol vošiel do nesmrteľnosti.

A tak dnes stojím viditeľný pred tebou, ako som stál vždy pri tebe neviditeľný v tvojej hodine smrti. Keď prestúpiš môj prah pri plnom vedomí, kráčajúc po Zemi, zároveň budeš kráčať v ríši smrti a tým aj v ríši večného života. Som naozaj anjel smrti, ale pritom som aj nositeľom nevyčerpatelného vyššieho života. V živom tele umrieš cezo mňa, aby si zažil znovuzrodenie k nekonečnému bytiu.

Ríša, kam teraz vkročíš, ťa oboznámi s bytosťami nadzmyslového rázu. Tvoja účasť v tejto ríši bude blaženosťou. Ale prvý, s kým sa tu stretneš, musím byť ja, ktorý som tvojím výtvorom. Spočiatku som žil z tvojho života: teraz som sa cez teba prebudil k vlastnému bytiu a som pred tebou ako viditeľná miera tvojich budúcich skutkov, ale azda aj ako stála výčitka. Vytvoril si ma, ale zároveň si prevzal aj povinnosť pretvoriť ma.¹⁷ Čo je tu vyslovené a znázornené, nepredstavujme si ako niečo symbolické, ale ako skutočný zážitok žiaka tajného školenia na vyššom stupni vývoja.

Strážca má žiaka vystríhať, aby nešiel ďalej, ak necíti, že je dosť silný zachovávať jeho pokyny. Čo ako postava strážcu je hrozivá, je to len vlastný charakter žiakovho minulého života, prebudený k samostatnému životu mimo neho - a toto prebudenie sa hlási ako vzájomné odlúčenie vôle, myslenia a cítenia. Už v tom je zážitok hlbokého významu, že človek po prvý raz cíti, že podnietil vznik duchovnej bytosti. Príprava žiaka musí teraz smerovať k tomu, aby bez strachu zniesol strašlivý pohľad a vo chvíli stretnutia pocítil ozajstnú silu vziať na seba pri plnom vedomí úlohu „očistenia“ strážcu.

Po šťastnom prekonaní stretnutia so „strážcom prahu“ sa stáva zážitok z fyzickej smrti celkom iný ako boli minulé umierania. Človek prežíva smrť vedome a fyzické telo odkladá tak, ako sa vyzlieka opotrebovaný alebo zodratý oblek. Táto jeho fyzická smrť je faktom len pre tých, čo s ním žili a ktorých vnemy sú ešte obmedzené na zmyslový svet. Pre nich žiak „umrel“. Preňho samotného sa v jeho okolí nič podstatné nemení. Celý nadzmyslový svet, kam vkročil, sa už pred smrťou nachádzal pred ním vo svojej primeranej podobe a ten istý svet bude s ním aj po smrti. Ale „strážca prahu“ súvisí ešte s niečím iným. Každý človek patrí k nejakému národu a rase: jeho činnosť v tomto svete súvisí s takýmto zapojením sa do určitého celku. S tým súvisí aj jeho osobitný charakter. A vedomé účinkovanie jednotlivcov sa nevyčerpáva v tom, s čím treba rátať u rodín, kmeňov, národov a rás. Jestvuje osud rodiny, ľudu a pod., ako existuje charakter rodiny a rasy. Človeku, obmedzenému zmyslami, ostávajú tieto veci *všeobecnými pojmami* a materialistický mysliteľ sa bude so svojimi predsudkami opovržlivo pozerieť na bádateľa duchovnej vedy ak sa dozvie, že preňho je charakter rodiny, ľudu, alebo aj osud kmeňa a rás takou istou realitou ako charakter a osud jednotlivca. Bádateľ tajnej vedy poznáva vyššie svety, ktorého údy sú jednotlivé osoby - ako sú ruky, nohy a hlava údy ľudského tela. Teda v živote určitej rodiny, ľudu, rasy pôsobia okrem jednotlivých ľudí aj celkom konkrétne duše rodín, národov, rás. Dokonca v určitom zmysle sú jednotliví ľudia len činnými orgánmi týchto duší rodín, duchov, rás národov atď. Dá sa napríklad plným právom hovoriť o tom, že duša národa použije určitých príslušníkov národa, aby vykonali určité práce. Samotná národná duša nezostúpi až po zmyslovú skutočnosť - žije vo vyšších svetoch - a aby mohla pôsobiť vo svete fyzických zmyslov, používa fyzické orgány jednotlivých ľudí. Je to presne tak - vo vyššom ponímaní - ako keď stavebný technik používa robotníkov pri jednotlivých stavebných prácach. A naozaj, každý človek dostáva svoju úlohu od duše rodiny, ľudu alebo rasy. Lenže zmyslový človek nie je nijako zasvätený do vyššieho plánu svojej práce. Pracuje *nevedomky* na cieľoch duší národov, rás atď. Od chvíle, keď sa žiak stretol so strážcom prahu,

17 Z toho vyplýva, že „strážca prahu“ je takou astrálnou postavou, ktorá sa zjavuje prebúdzajúcemu sa vyššiemu videniu tajného žiaka. K tomuto nadzmyslovému stretnutiu vedie tajná veda. Praktikami nižšej mágie sa „strážca prahu“ zviditeľňuje aj fyzicky. Ide tu o vytvorenie oblaku z jemnej látky dymovej kompozície zhotovenej z rozličných látok určitým miešaním. Mágova sila je schopná pôsobiť na dymový útvar a oživiť jeho substanciu z ešte nevyrovnanej karmy človeka. Kto je pripravený na vyššie videnie, už nepotrebuje takúto zmyslovú oporu a keby niekomu jeho nevyrovnaná karma predtúpila pred oči bez dostatočnej prípravy ako živá bytosť, bol by v nebezpečenstve, že sa dostane na scestie. „Strážca prahu“ je opísaný v Bulwerovom románe „Zanoni“.

musí spoznať- ako osobnosť- nielen svoje vlastné úlohy, ale aj *vedome* spolupracovať na úlohách svojho ľudu či rasy. Každé rozšírenie jeho obzoru mu prikazuje bezpodmienečne aj viacej povinností. Potom to vyzerá v skutočnosti tak, že žiak pripája k svojmu duševnému telu ešte ďalšie, nové. Oblečie si ešte ďalšie šaty. Dosiaľ kráčal svetom s pokrývkami, ktoré šatili len jeho osobnosť. O to, čo mal vykonať pre spoločnosť: národ, rasu a pod. sa starali vyšší duchovia, ktorí pôsobili cez jeho osobnosť. Ďalšie odhalenie, ktoré mu zjavil „strážca prahu“ je, že títo duchovia už teraz z neho stiahnu svoju pomocnú ruku. Musí úplne vystúpiť zo spoločenstva. Ale tu by ako jednotlivец úplne stvrdol, šiel by v ústrety svojej záhube, keby sám nenadobudol silu, ktorá je vlastníctvom národných a rasových duchov. Mnohí síce povedia: „Ja som sa už celkom vymanil zo všetkých kmeňových a rasových zväzkov: chcem byť len „človek“ a nič iné než „človek“. Takým však treba povedať: „Kto ťa priviedol k tejto slobode? Nebola to tvoja rodina, ktorá ťa postavila do sveta tak, ako v ňom teraz stojíš? Neurobila ťa tvoja rasa, tvoj národ, tvoj kmeň tým, čím si? Tí ťa vychovali, a ak si vo svojej povznesenosti nad predsudky jedným zo svetlonosov a dobrodincov tvojho kmeňa, tvojej rasy, vďačíš za to *ich* výchove. I keď si povieš, že nie si „nič iné“ len človek, už aj to, že si sa ním stal, môžeš ďakovať duchovi tvojej spoločnosti.“ Iba žiak tajného školenia sa dozvedá, čo to znamená byť opustený duchmi ľudu, kmeňa a rasy.

Len on spoznáva na sebe ozajstnú bezvýznamnosť všetkej výchovy pre život, ktorý pred ním stojí. Lebo všetko, k čomu ho vychovali, sa úplne roztrhne pri rozpade zväzku medzi vôľou, myslením a chcením. Na výsledky všetkej doterajšej výchovy hľadí späť ako na dom, ktorý sa rozsypal na kúsky kamenia a teraz by ho bolo treba nanovo postaviť. Je to opäť viac než symbol, ak sa povie: Keď mu „strážca prahu“ vyslovil svoje požiadavky, rozpúta sa na tom mieste, kde stojí, vírivý vietor, ktorý vyhasí všetky duchovné svetlá, doteraz osvetľujúce žiakovu životnú púť. Pred žiakom sa rozprestrie úplná tma. Prerušená je len svetlom, ktoré vyžaruje sám „strážca prahu“. A z temnoty zaznievajú jeho ďalšie výstrahy: „Neprekračuj môj prah, kým nie si si istý, že tmu prežiaríš aj sám: neurob ani krok, ak nieje isté, že máš dost' oleja vo svojej lampe. Lampy vodcov, ktoré si odteraz používal, ti budú v budúcnosti chýbať. „ Po týchto slovách sa má žiak obrátiť a obzrieť dozadu. Teraz odhrnie „strážca prahu“ oponu, ktorá dosiaľ zaciľovala hlboké tajomstvá života. Duchovia kmeňa, národa a rasy sa zjavia vo svojej pravej pôsobivosti: žiak presne vidí, ako ho dosiaľ viedli, kým na druhej strane je mu jasné, že už ho nebudú sprevádzať. To je druhé napomenutie, ktoré človek dostane od „strážcu prahu“.

Je isté, že by nikto nezniesol tento opísaný pohľad nepripravený: ale vyššie školenie, ktoré umožňuje, aby človek dospel k prahu, mu zároveň dáva možnosť nájsť vo vhodnej chvíli potrebnú silu. Toto školenie môže byť dokonca také harmonické, že vstup do nového života sa uskutoční bez vzrušenia a nemusí mať nepokojný charakter. Potom bude zážitok z prahu sprevádzať blažený pocit, základný tón novoprebudeného života. Pociť novú slobodu prevládne nad ostatnými citmi: a pri tomto pociť sa mu nové povinnosti aj s novou zodpovednosťou budú zdať niečím, čo človek musí prijať na určitom stupni svojho života.